

imperialistische lijn, eens door dien Caesar getrokken, aangeduid als richtsnoer voor de staatsmanswijsheid onzer eeuw? Is Duitschlands kanselier u dan een vrijheidlievende gestalte? Was het soms de man, die bij Sedan zoo onuitsprekelijk diep door dien kanselier vernederd werd? Vrijheidlievend of dwingziek, wat is de indruk op u door den volkstribuun gemaakt, die in Frankrijks hoofdstad dien man van Sedan thans aan volksinvloed heeft vervangen?

En dat moest zoo, als tucht- en geneesmiddel bei voor de laffe en ontmande natiën, die door de atrophie van heur zedelijke veerkracht, dit inbuigen van heur vrijheid mogelijk maakten. De Staat is nu eenmaal de oppermachtige op aarde. Er is geen aardsche macht boven den Staat, die den Souverein tot het doen van recht kan dwingen, en, hetzij dus uit onedele heerschzucht, hetzij uit edele zorg voor het algemeen belang, zal elke Staat er van nature toe komen, om den ijzeren band zoo vast om de duigen te drijven, als de krimp dier duigen slechts even gedooft. Zoo hangt het ten slotte dus van die levenskringen zelven af, of ze in vrijheid bloeien of onder Staatsdwang zuchten zullen. Bezitten ze zedelijke spankracht, dan zijn ze niet in te duwen, dan laten ze zich niet inkrommen; terwijl serviliteit, als ze in de slavenboei gewrongen wordt, zelfs het recht mist tot klacht. Maar hier juist schuilt het zeer; de vrijheid wordt minstens even sterk binnen in elken kring door de zonde, als op de grens van dien kring door de Staatsmacht bedreigd. Als men om duigen den band wil drijven, steekt men immers vuur in den duigenromp aan, en meer nog dan de hamerslag doet dat vuur van binnen ze krimpen. En zoo ook is het met onze vrijheden. Er smeult, er walmt in de kern van elken levenskring een gloed van hartstocht, waar de spranken der zonde uit opspringen, en die onheilige brand, dat onzalige vuur ondermijnt de zedelijke levenskracht, verzwakt in elken kring